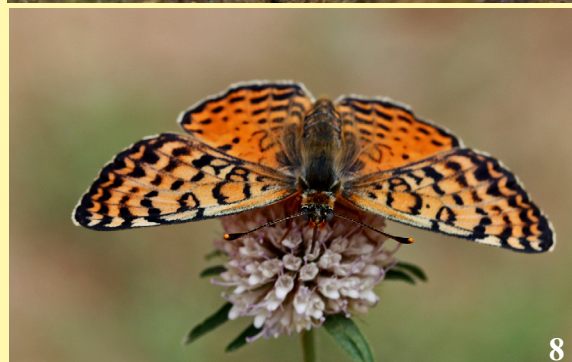
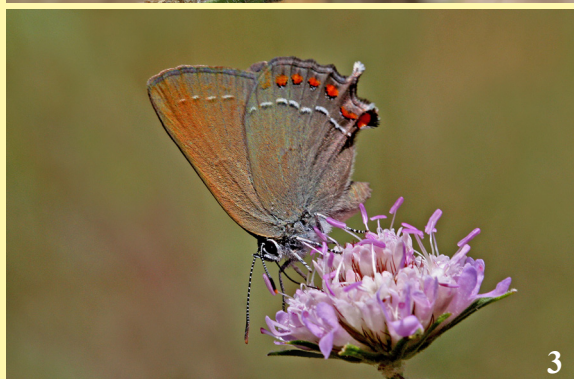

BULLETIN 52 - 2/2023
2^e trimestre - 2de trimester

1. *Laeosopsis roboris*, Frankrijk, Var, Plateau de Siou-Blanc, 8/VI/2022. 2. *Satyrium ilicis* f. *cerri*, Frankrijk, Var, Tourves, 14/VI/2022. 3. *S. esculi*, ♀, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022. 4. *S. spini*, ♀, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022. 5. *Apatura ilia* f. *clytie*, ♂, Frankrijk, Var, Montrieux-le-Vieux, 10/VI/2022. 6. *Libythea celtis*, Frankrijk, Var, Tourves, 14/VI/2022. 7. *Colias croceus in copula*, Frankrijk, Var, Bois de la Gardiole, 9/VI/2022. 8. *Melitaea didyma meridionalis*, ♀, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022, foto's Stef SPRUYTTE.

Juni in de Var (Lepidoptera, Rhopalocera)

door Stef SPRUYTTE*

* Vogelweelde 15, B- 8950 Nieuwkerke-Heuvelland, stef.spruytte@telenet.be

Door de wereldwijde coronapandemie waren 2020 en 2021 voor ons vakantieloze jaren geweest. De verwachtingen waren dan ook hooggespannen toen mijn vrouw en ik hadden besloten om in de Var vlinders te gaan spotten in de maand juni.

Op zondagmorgen 29 mei 2022 verlieten we Nieuwkerke en bolden rustig richting Zuid-Frankrijk. De klassieke tussenstop bij een bevriend koppel in de Morvan zorgde ervoor dat we pas twee dagen later onze bestemming bereikten. We settelden ons op de vertrouwde camping-caravaning "Aux Tonneaux" in Méounes en eindigden die dag gezellig met een boek onder een bloeiende acacia.

Onze eerste vlinderexcursie planden we op 1 juni. We kozen voor het vlinderrijke Bois de la Gardiole in de omgeving van Rians. De biotoopverkenning, onder een staalblauwe lucht, verliep heel succesvol. Een veertigtal dagvlindersoorten noteerden we. *Brenthis hecate* (D. & S., 1775) en *Melanargia occitanica occitanica* (ESPER, 1793) fladderden er vrij algemeen rond terwijl *Zerynthia rumina* (L., 1758), *Euphydryas aurinia provincialis* (BOISDUVAL, 1828) en *Lycaena alciphron gordius* (SULZER, 1776) over hun beste vliegperiode heen waren. Superfris daarentegen waren de kleine pages *Satyrium ilicis f. cerri* (HÜBNER, 1804) en *Satyrium spini* (D. & S., 1775).

's Anderendaags vertoefden we even in de nabijheid van Mazaugues om te checken of *Eumedonia eumedon montriensis* NEL, 1976 nog present was. Slechts één afgevoegen exemplaar kon ik er observeren op de waardplant *Geranium sanguineum* L., 1753. Verder weinig vlindersoorten te bespeuren: *Aporia crataegi* (L., 1758), *Leptotes pirithous* (L., 1767)... en één prachtige spinneruil *Arctia villica* L., 1758.

De volgende dag reden we in het gezelschap van vlindercollega Patrick FRANÇOIS, die reeds geruime tijd in de streek verbleef, naar Châteauvert. Het hoofddoel van de reis, *Laeosopis roboris* (ESPER, 1793), zouden we hier proberen te vinden. Aan de oever van een helder stromend riviertje speurden we naar Essen (*Fraxinus excelsior* L., 1753), de waardplant van deze vlindersoort. Ons geduld werd niet lang op de proef gesteld. Rond een stam, begroeid met Klimop (*Hedera helix* L., 1753), fladderde een zenuwachtig mannetje. Niet veel later kreeg hij concurrentie van andere mannetjes van zijn soort. Zou er zich een wijfje *Laeosopis roboris* schuil houden tussen de klimplant? Inderdaad! Tegen het einde van de namiddag hadden we een dertigtal Essenpages geteld. In mijn veldboekje noteerde ik een 25-tal soorten waaronder *Gonepteryx cleopatra cleopatra* (L., 1767), *Charaxes jasius* (L., 1767), *Libythea celtis* (LAICARTING, 1782) en *Limenitis reducta* (STAUDINGER, 1901). Dagexcursie meer dan geslaagd!

Na een verkwikkende nachtrust zetten we koers naar het Massif de la Sainte-Baume. In de omgeving van Plan d'Aups hielden we een paar stops om vlinders te inventariseren. Het werd niet de dag van de grote verrassingen maar eerder van de "gewone" soorten zoals *Melanargia galathea galathea* (L., 1758), *Papilio machaon* (L., 1758), *Boloria dia* (L., 1767), *Polyommatus bellargus* (ROTTEMBERG, 1775) en *Satyrium ilicis f. cerri* HÜBNER, 1824.

Op 8 juni brachten mijn vrouw en ik een bezoek aan een typisch Provençaals garriguelandschap, gelegen tussen Signes en Solliès-Toucas, nl. Le Plateau de Siou-Blanc. Een netwerk van wandelpistes ontplooidde zich

voor ons. Het biotoop was groots, verlaten en kurkdroog. Nergens een Es of een kabbelend beekje te bespeuren maar wel mannetjes en wijfjes van *Laeosopis roboris*! In aantal waren de vlinders niet zo talrijk maar voor een fotosessie nam ik graag mijn tijd: *Brenthis daphne* (D. & S., 1775), *Pyronia bathseba* (FABRICIUS, 1793) en *Plebeius argus argus* (L., 1758) kwamen zo op de gevoelige plaat te staan. Enkele dagen later werd het hele gebied verboden terrein wegens verhoogd risico op brandgevaar.

Om hoge boetes te vermijden kozen we dus het zekere voor het onzekere en zetten we de volgende dag voor een tweede keer koers naar Bois de la Gardiole. Het werd opnieuw een topdag qua vlindersoorten. *Satyrium ilicis f. cerri* was talrijk te vinden op bloeiende Liguster. Ook *Coenonympha arcania* (L., 1761) en *Argynnis paphia* (L., 1758) kwamen puntgaaf voor de dag. Van deze laatste soort waren er eveneens enkele vrouwelijke *valesina* (ESPER, 1800)-vormen te bewonderen. Een copula van *Colias croceus* (GEOFFROY, 1758) zorgde dan weer verrassend voor wat kortstondig fotografieplezier.

De volgende ochtend, na een uitgebreid ontbijt, "wuilde" een *Charaxes jasius* ons sierlijk de camping uit. We reden even richting Belgentier om wat later via de D202 halt te houden in de omgeving van Montrieux-le-Vieux. De buitentemperatuur flirtte met de 30°C. Gelukkig bevond het biotoop zich grotendeels langs een lichtstromend riviertje waardoor de hitte vrij draaglijk werd. Een braamstruweel, in volle bloei, was "the place to be" voor tientallen *Satyrium ilicis f. cerri*. De schaduwrijke oeverrand kreeg geregeld bezoek van *Libythea celtis*, *Limenitis reducta*, *Charaxes jasius* en een mannetje *Apatura ilia f. clytie* (D. & S., 1775). Wat verderop fladderde *Lasiommata megera* (L., 1767) zenuwachtig over de grazige vegetatie.

Op maandag 13 juni planden we bij Tourves een excursie in de vallei van de Caramy. Het was er snikheet (36°C)! Veel

vlindersoorten zochten in de vroege namiddag lommerrijke plaatsen op of haalden gretig het noodzakelijke vocht aan de oevers van de Caramy. Het was een komen en gaan van *Laeosopis roboris*, *Satyrium ilicis f. cerri*, *Favonius quercus quercus* (L., 1758), *Apatura ilia f. clytie*,... In een bloemrijk weilje wemelde het van *Gonepteryx cleopatra cleopatra*. Ook *Satyrium esculi* (HÜBNER, 1804) en *Satyrium spini* waren veelvuldig te zien maar zochten wat later eveneens de schaduw op. Het fototoestel hield ik voortdurend paraat maar 't was niet eenvoudig om aan vlinderfotografie te doen omwille van de moeilijke lichtomstandigheden. Uiteindelijk werd de namiddag beëindigd met een fotoshoot van een copula *Thymelicus acteon acteon* (ROTTEMBERG, 1775).

Twee dagen later bezochten we het wijndomein l'Escarelle, gelegen aan de voet van "La Montagne de la Loube". Het was ons niet in de eerste plaats om de wijn te doen maar om de ingerichte vlindertuin op het domein te verkennen. Via een gidsbeurt maakten we kennis met een uitgebreid gamma aan nectar- en waardplanten en de daaraan gekoppelde vlindersoorten. Met de aankoop van enkele flessen rosé "Machaon" werd het bezoek passend afgesloten. Een aanrader!

Op 19 juni greep onze laatste vlinderuitstap plaats richting Bois de la Gardiole. 't Was opnieuw heel warm. De eerste *Hipparchia semele semele* (L., 1758) van onze reis was er present naast tal van andere soorten. Er werden nog wat foto's genomen van *Melanargia galathea galathea* en *Colias alfacariensis* RIBBE, 1905 vooraleer we terug campingwaarts reden.

's Anderendaags was het inpakken geblazen en twee dagen later, in het gezelschap van enkele fikse onweersbuien, kwamen we goed en wel thuis.

Met dank aan Patrick FRANÇOIS voor enkele interessante tips en aan mijn vrouw Marleen MEERSSEMAN voor de dagdagelijkse steun tijdens het veldwerk en het nalezen van dit reisverslag.

Lijst van de bezochte biotopen

N ^r	Biotoop	Datum	Hoogte	Departement	Land
1a	Bois de la Gardiole	1/VI/2022	450 m	Var	F
1b	Bois de la Gardiole	9/VI/2022	450 m	Var	F
1c	Bois de la Gardiole	19/VI/2022	450 m	Var	F
2	Mazaugues	2/VI/2022	430 m	Var	F
3	Châteauvert	4/VI/2022	180 m	Var	F
4	Massif de la Sainte-Baume	5/VI/2022	690 m	Var	F
5	Plateau de Siou-Blanc	8/VI/2022	650 m	Var	F
6	Montrieux-le-Vieux	10/VI/2022	250 m	Var	F
7	Tourves	13/VI/2022	250 m	Var	F

Tabel van de geobserveerde soorten

Legende	1a	1b	1c	2	3	4	5	6	7
Papilionidae									
<i>Papilio machaon</i>		x				x	x		
<i>Iphiclides podalirius</i>	x		x			x			
<i>Zerynthia rumina</i>	x	x							
Pieridae									
<i>Aporia crataegi</i>	x		x	x		x	x		
<i>Pieris brassicae</i>						x	x		x
<i>Pieris rapae</i>	x		x	x	x	x	x	x	x
<i>Pieris manni</i>									x
<i>Pontia daplidice</i>	x	x							
<i>Anthocharis cardamines</i>	x								
<i>Anthocharis euphenoides</i>	x								
<i>Colias croceus</i>	x	x	x		x	x	x		
<i>Colias alfacariensis</i>	x	x	x		x				
<i>Gonepteryx rhamni</i>	x	x			x			x	
<i>Gonepteryx cleopatra</i>	x	x	x		x	x	x	x	x
<i>Leptidea sinapis/reali?</i>					x	x			x
Lycaenidae									
<i>Satyrium ilicis f. cerri</i>	x	x	x			x	x	x	x
<i>Satyrium esculi</i>			x						x
<i>Satyrium spini</i>	x		x		x				x
<i>Favonius quercus</i>									x
<i>Laeosopis roboris</i>					x		x		x
<i>Lycaena phlaeas</i>					x		x		x
<i>Lycaena alciphron gordius</i>	x	x							
<i>Leptotes pirithous</i>				x	x				
<i>Celastrina argiolus</i>					x			x	

Legende	1a	1b	1c	2	3	4	5	6	7
<i>Cupido minimus</i>	x								
<i>Cupido osiris</i>	x	x							
<i>Glaucopsyche alexis</i>	x								
<i>Pseudophilotes baton</i>	x								
<i>Plebeius argus</i>							x		
<i>Eumedonia eumedon montriensis</i>				x					
<i>Aricia agestis</i>	x	x	x	x	x	x	x		
<i>Polyommatus semiargus</i>		x				x			
<i>Polyommatus thersites</i>		x	x		x				
<i>Polyommatus bellargus</i>	x	x	x		x	x	x		x
<i>Polyommatus icarus</i>	x	x	x	x	x				x
Libytheinae									
<i>Libythea celtis</i>					x	x		x	x
Nymphalidae									
<i>Charaxes jasius</i>					x		x	x	x
<i>Apatura ilia f. clytie</i>								x	x
<i>Limenitis reducta</i>	x	x	x		x	x	x	x	x
<i>Nymphalis polychloros</i>									x
<i>Vanessa cardui</i>				x		x	x		
<i>Argynnis paphia</i>		x	x		x			x	x
<i>Argynnis pandora</i>	x								
<i>Argynnis adippe</i>		x							
<i>Argynnis niobe</i>	x	x	x		x		x		
<i>Brenthis daphne</i>							x		x
<i>Brenthis hecate</i>	x	x	x			x	x		
<i>Issoria lathonia</i>									x
<i>Boloria euphrosyne</i>	x					x			
<i>Boloria dia</i>	x	x				x			x
<i>Melitaea cinxia</i>		x		x					
<i>Melitaea phoebe</i>	x	x							
<i>Melitaea didyma meridionalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Melitaea athalia</i>	x	x	x	x		x	x	x	x
<i>Euphydryas aurinia provincialis</i>	x								
Satyridae									
<i>Melanargia galathea</i>		x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Melanargia occitanica</i>	x	x	x	x		x	x		
<i>Hipparchia semele</i>			x						
<i>Brintesia circe</i>		x	x						x
<i>Maniola jurtina</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Pyronia bathseba</i>		x			x		x	x	x
<i>Coenonympha pamphilus</i>	x	x	x	x	x	x		x	

Legende	1a	1b	1c	2	3	4	5	6	7
<i>Coenonympha arcania</i>	x	x						x	
<i>Pararge aegeria aegeria</i>								x	x
<i>Lasiommata maera</i>							x	x	x
<i>Lasiommata megera</i>								x	x
Hesperiidae									
<i>Pyrgus sidae</i>	x	x							
<i>Pyrgus onopordi</i>	x	x							
<i>Spialia sertorius</i>		x							
<i>Thymelicus acteon</i>									x
<i>Thymelicus lineola</i>	x	x			x		x		
<i>Thymelicus sylvestris</i>		x	x					x	x
<i>Ochlodes sylvanus</i>									x

Geconsulteerde literatuur

- SPRUYTTE S., 2020.** - Vlinders spotten in de "Provence verte" (Lepidoptera, Rhopalocera). *Bulletin van de Belgische Lepidopterologische Kring*, XLIX/3:43-51.
- LAFRANCHIS T., 2000.** - *Les Papillons de jour de France, Belgique et Luxembourg et leurs chenilles*. Collection Parthénope, éditions Biotope, Mèze (France), 448 p.
- LAFRANCHIS T., 2004.** - *Butterflies of Europe*. Diatheo, Paris, 351 p.

OPIE/PROSERPINE, 2009. - *Atlas des papillons de jour de Provence-Alpes-Côte d'Azur*. Turriers, Naturalia Publications, 192 p.

BENCE S. & RICHAUD S. (coordination), 2019. - *Atlas des papillons de jour et zygènes de Provence-Alpes-Côte d'Azur*. CEN PACA, Le naturographe, Gap, 544 p.

TOLMAN T. & LEWINGTON R., 1999. - *De Nieuwe Vlindergids*. Harper COLLINS publishers, London, 320 p.

Biotoop vallei van de Caramy, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022, foto Stef SPRUYTTE.

1-2. *Brenthis daphne*, ♂, Frankrijk, Var, Plateau de Siou-Blanc, 8/VI/2022. 3. *Melitaea didyma meridionalis*, ♂, Frankrijk, Var, Bois de la Gardiole, 19/VI/2022. 4. *Colias alfacariensis*, ♂, Frankrijk, Var, Bois de la Gardiole, 19/VI/2022. 5. *Laeosopis roboris*, ♂, Frankrijk, Var, Plateau de Siou-Blanc, 8/VI/2022. 6. *Melanargia galathea*, ♂, Frankrijk, Var, Bois de la Gardiole, 16/VI/2022, foto's Stef SPRUYTTE.

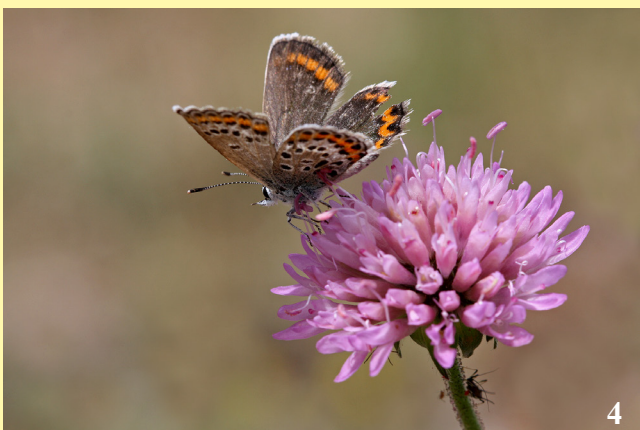
1

2

3

4

5

1. *Thymelicus acteon* in copula, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022. 2. *Gonepteryx cleopatra*, ♂, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022. 3. *Pyronia bathseba*, ♂, Frankrijk, Var, Tourves, 13/VI/2022. 4. *Plebeius argus*, ♀, Frankrijk, Var, Plateau de Siou-Blanc, 8/VI/2022. 5. *Laeosopis roboris*, ♀, Frankrijk, Var, Tourves, 14/VI/2022, foto's Stef SPRUYTTE.